

Jozef Ambruš a jeho kultúrno/literárno-historický odkaz

(Prednáška v Literárnovednej spoločnosti SAV v Bratislave pri príležitosti 10. výročia úmrtia, prednesená 21. 5. 2003)

Dnešná prednáška má za cieľ pripomenúť a sprítomniť život a dielo významného slovenského literárneho a kultúrneho historika, textológa a editora, PhDr. Jozefa Ambruša, človeka mimoriadnych ľudských kvalít, ako sme ich viacerí prítomní mohli spoznať. Súčasne chcem nadviazať na predchádzajúce spomienky a hodnotenia jeho diela a života, ktoré odzneli už v jeho neprítomnosti. Chceme si Jozefa Ambruša pripomenúť a sprítomniť aj v súčasnosti. A to spolu s jeho bývalými spolupracovníkmi, teda „pamätníkmi“, svedkami jeho životných a pracovných zápasov, ale aj s mladými kolegami, ktorí s jeho dielom prichádzajú do styku sprostredkované a poväčšine parciálne. Preto to robíme na pôde ÚSL SAV, kde pracoval až do odchodu do dôchodku.

Ide nám teda v tomto momente skôr o mapovanie a pripomenutie problémov, s ktorými pracoval, na ktoré nás upozorňoval a ktoré nám odkazoval, ako o ich konkrétne riešenie. K tomu druhému – k riešeniu aspoň niektorých otázok, ktoré nám odkázal – bude smerovať v závere prednášky predložený návrh na odborný teoretický seminár či kolokvium k problematike textológie a editovania.

Predchádzajúce spomienky na PhDr. Jozefa Ambruša sa konali v Múzeu Ľudovíta Štúra v Modre. Boli dve: *Vedecké kolokvium o Jozefovi Ambrušovi* sa uskutočnilo pri 80. výročí narodenia a materiály z neho vyšli v *Biografických štúdiách*, 22, Martin, MS, 1995, s. 181 – 222. Druhé *Kolokvium o Jozefovi Ambrušovi* sa konalo pri 85. výročí narodenia, Modra, MEŠ, 1999. Materiály z neho sú publi-

kované v *Biografických štúdiách*, 27, Martin, MS, 2000, s. 179 – 208.

Bolo celkom prirodzené, že spomienkové kolokviá sa konali v Modre, v Múzeu Ľ. Štúra, lebo tu boli spomienky na Dr. Ambruša najbezprostrednejšie, a to prinajmenej z dvoch dôvodov: Ambruš bol iniciátor a spoluzakladateľ Múzea Ľudovíta Štúra v Modre; jeho dielo tu žilo a žije podnes v bezprostrednom kontakte s verejnosťou; po druhé – pri Múzeu bola zriadená *Študoňa Dr. Jozefa Ambruša*, kde sú k dispozícii záujemcom, vedeckým pracovníkom domácim i zahraničným všetky jeho diela, podstatná časť jeho bohatej knižnice a v neposlednom rade sú tu aj nadšení odborníci, znalci a popularizátori literárnej histórie.

Prečo dnes práve ja hovorím o Dr. Jozefovi Ambrušovi? Je to tiež pravdepodobne pre bezprostredný kontakt s jeho literárno a pridávam aj kultúrnohistorickým odkazom, prostredníctvom permanentnej práce s jeho mnohostranným dielom. Prednášajúc dejiny národnej kultúry, jeho práce sa stali pre mňa základnou materiálou lektúrou a výbavou pre obdobie národného obrodzenia a štúrovskej generácie. Študovala som ich nielen ja sama, ale stali sa materiálom východiskom pre seminárne cvičenia a seminárne práce všetkých poslucháčov Katedry kulturológie na FFUK v Bratislave. Poslucháči kulturológie v prvých dvoch ročníkoch, teda počas 4 semestrov, sa permanentne stretávali s jeho dielom a odkazom. Preto aj dnešná spomienka vyplynula celkom prirodzene a spontánne z jeho prítomnosti medzi nami. Zo živej podoby jeho odkazu aj v súčasnosti.

Nie je mi známe, že by sa bolo komplexne zhodnotilo celé Ambrušovo dielo. Ako som už vyššie uviedla, dielo bolo už dvakrát predmetom zamyslenia a parciálneho hodnotenia jednotlivých oblastí jeho aktivít.

Z doposiaľ publikovaných príspevkov ma v tomto zmysle zaujali predovšetkým úvahy Stanislava Šmatláka o vedeckej osobnosti Jozefa Ambruša a jeho porovnanie s pracovnou metódou Mikuláša Bakoša (na ktorej som vo svojich pracovných začiatkoch vyrastala). Ďalej sú to práce Augustína Maťovčíka o Jozefovi Ambrušovi ako editorovi, kde zhrnul princípy a zásady jeho textologickej a editorskej práce a príspevky Vladimíra Matulu o význame vydania korešpondencie Ľudovíta Štúra pre literárnu historiografiu, ako aj zamyslenie nad koncepciou akademického vydania diela Ľudovíta Štúra. Vyberám niektoré z ich myšlienok, aby som prostredníctvom nich priblížila kultúrno a literárno-historický odkaz Jozefa Ambruša.

Pri charakteristike vedeckej osobnosti Dr. Jozefa Ambruša Stanislav Šmatlák napísal: Bola to „*personálna jednota literárneho historika a editora, primerane disponujúceho odbornými nástrojmi bádania aj filologického aj kultúrnohistorického*“. Nešlo teda o pestovanie akýchsi „pomocných“ aktivít na okraji literárnej vedy, ale doslova o *budovanie poznatkovo solídnych základov pre rozvoj slovakistiky ako komplexnej vedeckej disciplíny*“ (1995, s. 184). Šmatlák ďalej zdôvodňuje svoje hodnotenie: lebo v tomto duchu Jozef Ambruš „*rekonštruoval a maximálne kompletizoval materiálový korpus slovenskej literatúry, ustálil a zviditeľnil i jeho textovú podobu, identitu*“ (1995, s. 184). V tomto zmysle možno teda povedať, že Jozef Ambruš, ako končí svoju úvahu Stanislav Šmatlák: „*je zakladateľom striktno vedeckého editorstva ako neodmysliteľnej, ba fundamentálnej súčasti v komplexe literárnej vedy*“ (1995, s. 185).

Možno len dodať, že bez týchto poznatkov by nebolo mnohých ďalších vedeckých prác, ktoré na Ambruša nadväzovali. Tu sa dá uviesť celý rad prác ešte z päťdesiatych rokov, keď po vydaní Diela Ľudovíta Štúra v piatich zväzkoch a prvých dvoch zväzkoch korešpondencie sa bádatelia všetkých umenovedných a spoločenskovedných disciplín už na konferenciách k 100. výročiu smrti Ľudovíta Štúra odvolávali na Ambrušove vydania, výskumy atď.

Posledná Šmatláková myšlienka nás upozorňuje ešte na jednu dôležitú okolnosť, totiž že sústavný a po čase už aj „*inštitucionálne rozvinutý archívny výskum s následným editovaním svojich výsledkov nielenže podstatne obohatil naše vedomosti o slovenskej literatúre (a dodajme, aj kultúre vôbec), ale v nejednom ohľade natoľko pozmenil jej predchádzajúci obraz, že kládol nové a nové otázky i podnety aj teoreticko-metodologickému skúmaniu vývinu slovenskej literatúry*“ (1995, s. 185). Teda bez poznania materiálu nie je možné rekonštruovať adekvátny obraz vývinu slovenskej literatúry a kultúry.

V tomto smere zanechal Jozef Ambruš *kolosálne editorské dielo*, v ktorom sprístupnil základné diela slovenskej literatúry: Hollého, Kollára, Štúra, ako aj ďalších autorov – najmä ich korešpondenciu; k spomínaným autorom treba priradiť ešte Škultétyho, Vlčka, Maróthyho. Podrobnejšie údaje možno nájsť v Ambrušovej bibliografii.

Prvé rukopisné výskumy začal vykonávať ešte ako študent v tridsiatych rokoch 20. storočia. Z nich vznikali postupne jednotlivé vydania: *Poézia Ľudovíta Štúra*, 1937; *Dvojaká líbosť Daniela Maróthyho*, Liptovský Mikuláš, 1942; *Ľudovít Štúr: Hlas k rodákom*. Úvahy, články, polémie a recenzie. Turčiansky sv. Martin, 1943.

K stému výročiu smrti básnika Jána Hollého pripravil Ambruš vedecko-kritické vydanie Hollého zbraných spisov: *Dielo Jána Hollého I – X*, Trnava, Spolok sv. Vojtecha, 1950, s úvodnými drevorytnami a obálkou Edity Ambrušovej:

Zv. 1.: *Prozodia. Básne preložené*; Zv. 2.: *Vergiliova Eneida*; Zv. 3.: *Svatopluk*; Zv. 4.: *Cirillo-Metodiada*; Zv. 5.: *Sláv. – Bájosloví pohan-ských Slovákov*; Zv. 6.: *Selanki*; Zv. 7.: *Žalospěvi*; Zv. 8.: *Pesne. – Rozličné básne*; Zv. 9.: *Katolícki spevník I.*; Zv. 10.: *Katolícki spevník II.*

Nasledovalo vydanie Štúrových textov: *Dielo Ludovíta Štúra v 5 zväzkoch, 6. zv. Dodatky*. Zv. 1.: *Politické state a prejavy*. Bratislava, SVKL, 1954; Zv. 2.: *Slovania, bratia!* 1956; Zv. 3.: *Slovanská ľudová slovesnosť*, 1955; Zv. 4.: *Básne*, 1954; Zv. 5.: *Slovenčina naša*, 1957; Zv. 6.: *Cestou života trnistou*, 1957. Ambruš vydal aj Štúrovu korešpondenciu: *Listy Ludovíta Štúra I.*; *Listy Ludovíta Štúra II.*; *Listy Ludovíta Štúra III.* Bratislava 1954–1960.

V roku 1961 pripravil Jozef Ambruš výber zo Šafárikovho odkazu (*P. J. Šafárik: Literatúra, jazyk, spoločnosť*, Bratislava, 1961). Nasledovali ďalšie vydania: *Korešpondencie Jána Hollého*, Martin, 1967; *Korešpondencie Jozefa Petroviča*, Martin, 1968 a *Vzájomných listov Jaroslava Vlčka a Jozefa Škultétyho*, Bratislava, 1963. V roku 1986 vyšiel vo vydavateľstve Tatran výber z diela Ludovíta Štúra (*Ludovít Štúr: Dielo I. a II.* Bratislava, Tatran, 1986).

Hodnotenie Ambrušovej textologickej a editorskej práce

Keď o tomto probléme uvažoval Augustín Maťovčík, považoval za potrebné rozdeliť problematiku na dve základné časti: 1. časť hodnotenia by mala tvoriť „*charakteristika a rozbor početných Ambrušových samostatných i zborníkových edícií diel a korešpondencií slovenských spisovateľov*“; 2. časť hodnotenia by mala obsahovať *osvetlenie jeho teoretických názorov a princípov editorskej práce*“ (1995, s. 187).

Podklady pre prvú časť tohto projektu už čiastočne realizoval Bibliografický ústav MS (bibliografia Ambrušových prác z rokov 1931–1982, *Biografické štúdie*, 11, 1984, s. 154–172), charakteristiku a rozbor početných samo-

statných i zborníkových edícií diel a korešpondencie sa usilovali a naznačili ju viacerí bádatelia. Okrem iného sám Maťovčík, Matula a ďalší autori vo viacerých štúdiách.

S druhou časťou, s osvetlením teoretických názorov a princípov editorskej práce Jozefa Ambruša sa bude spájať návrh projektu seminára alebo kolokvia na budúcu jeseň (2004), k nedožitým deväťdesiatym narodeninám Jozefa Ambruša. V tomto zmysle bol Jozef Ambruš skutočne *zakladateľom textológie na Slovensku*. Nazdávame sa spolu s A. Maťovčíkom, že aj táto časť Ambrušovho odkazu je stále aktuálna, že zanechal na jednej strane rad podnetných myšlienok, ktoré sa dosiaľ nerealizovali. Na druhej strane, ako píše ďalej A. Maťovčík, „teoretické problémy textológie a editorstva sa stále zanedbávajú, resp. nijako nerozvíjajú. Najaktuálnejšia prax vo vydávaní textov je neraz alarmujúca, poznačená neobdobnosťou, ktorú ovplyvňujú komerčné záujmy jednotlivých vydavateľstiev a podnikateľov. S takýmto stavom editorskej práce by Jozef Ambruš celkom isto nebol spokojný. Chtiac-nehtiac musíme si priznať, že odkaz Jozefa Ambruša v oblasti textologickej a edičnej činnosti nateraz nijako nerozvíjame“ (1995, s. 189).

Literárno-teoretický, textologický odkaz J. Ambruša

Ako vyplýva z povedaného, bol zatiaľ len pomenovaný, hoci jeho význam je v nejednom prípade zakladateľský. Preto sme v tomto smere iniciovali budúce kolokvium pri príležitosti nedožitých deväťdesiatych narodenín Jozefa Ambruša v jeseň 2004. Malo by ísť o vedecké, odborné stretnutie zainteresovaných vedeckých pracovníkov a vysokoškolských pedagógov na tému textologickú a editorskú, pri ktorej by sa malo poukázať aj na prínos a význam Jozefa Ambruša v oboch uvedených líniah, ako ich naznačil Maťovčík. Súčasne by malo ísť aj o komparáciu s ďalšími poznatkami

a skúsenosťami renomovaných editorov, textológov, ako aj jestvujúcich teoretických štúdií na danú tému. Konkrétny návrh projektu uvediem v závere môjho príspevku.

Hodnotenie epistolárnych edícií

Touto problematikou sa zaoberal vo svojich štúdiách V. Matula, ktorý pokračoval v Ambrušovej práci, resp. dokončil vydávanie Štúrovej korešpondencie. Analyzoval Ambrušovu koncepciu vydávania korešpondencie, ako aj koncepcie akademického vydania *Diela Ľudovíta Štúra*, pri ktorej rovnako upozorňuje na rad dôležitých zásad a princípov editorskej práce, na ktoré by sa ani pri teoretickom seminári nemalo zabudnúť.

Považujem za potrebné pripomenúť Matulovo hodnotenie epistolárnej literatúry, špeciálne pri Štúrovi a prínos Jozefa Ambruša v tomto zmysle. Ako konštatuje V. Matula: listy sú dôležitým a cenným prameňom k štúdiu života a diela Ľ. Štúra, celého obdobia a štúrovskej generácie; ich vydanie bolo „skutočným činom na čase“. Korešpondencia bola a je dôležitá z viacerých hľadísk: 1. Nachádza sa v nej „impozantný počet a široký okruh adresátov (len prvé tri zväzky obsahovali 423 listov, od r. 1834 – 1855 (22 r.), 104 adresátov); 2. Prameňom je kvalita a obsažnosť listov, šírka a rôznorodosť problematiky; 3. Obsahuje dôležité okolnosti z osobného života Štúra; 4. Korešpondencia v nejednom prípade zastupovala noviny, časopisy – pomáhala organizovať verejný a národný „pospolitý“ život; 5. Pomáha pochopiť názorovú zrodu i diferencovanosť hnutia, zrod a vývin koncepcie národnej ideológie a jej spätosť s kodifikáciou celonárodného spisovného jazyka; 6. Má význam aj pre štúdium slovensko-slovanských vzťahov. (Matula, V., 1995, s. 193).

Sprístupnenie Štúrovej korešpondencie, ako aj korešpondencie Jána Hollého, Jána Kollára, Jozefa Škultétyho, Jaroslava Vlčka a ďalších malo veľký vplyv na revíziu predchádzajú-

júcich názorov a reinterpretáciu nejedného literárno- i kultúrno historického faktu.

Nespracované – otvorené časti diela J. Ambruša

Zásluhou spomínaných, ale i viacerých autorov sú už časti diela Jozefa Ambruša hodnotené, spracované resp. sprístupnené pre ďalšie štúdium. Keď rekapitulujeme, čo je spracované, treba pripomenúť: 1. zásluhy Biografického ústavu MS a Dr. Maťovčíka, publikovanie personálnej bibliografie Jozefa Ambruša, časti Ambrušových spomienok, ako aj materiálov z kolokvií; a po 2. zriadenie Študovne Jozefa Ambruša pri Múzeu Ľudovíta Štúra v Modre. Avšak, ako uvádza vo svojom príhovore z r. 1999 Dr. Pavúková, v Archíve literatúry a umenia SNK (predtým MS) sa nachádza bohatá pozostalosť s viac ako 8 500 jednotkami, ktoré treba študovať, skúmať. Podobne jestvuje aj domáci archív; spomienky a zápisky. Doteraz nebola zverejnená, sprístupnená časť životopisu zo štyridsiatych rokov, ktorá by vydala rovnako cenné svedectvo o dobe a ľuďoch. Doteraz nebol napísaný a vydaný ani podrobný životopis autora. Zverejnený nebol ani jeho vlastný životopis a dotazník, uložený v archíve ÚSL SAV. Prvý pokus o hodnotenie niektorých udalostí zo štyridsiatych rokov 20. storočia podal vo svojej úvahe Dr. Kružliak. Nedokončený, zatiaľ v rukopise zostal II. zv. Kollárovej korešpondencie, ktorý dodnes čaká na editora a na vydanie.

Existuje teda *dost' podnetov* z diela Jozefa Ambruša *aj pre literárnu či kultúrnu históriu, rovnako ako pre literárnu vedu*, v ktorých by sa dalo pokračovať, resp. dokončiť ich.

Význam pedagóga pre ďalšiu orientáciu a vedeckú prácu študentov

Pri štúdiu Ambrušových diel ma okrem iného zaujala ešte jedna, podľa môjho názoru stále aktuálna otázka: Je to *vzťah pedagóga*

a študenta. Jozef Ambruš o ňom hovorí na viacerých miestach. Spomeniem aspoň dve: 1. Jozef Ambruš vo svojich spomienkach rozpráva o svojom vzťahu s pedagógom, prof. Janom Vilikovským, ktorý anticipoval jeho vedeckú orientáciu a ovplyvnil jeho celoživotnú pracovnú, vedeckú aktivitu. 2. V teoretickej úvahe nezabúda ani na odkaz vysokoškolským pedagógom, aby pokračovali v starostlivosti o literárne a kultúrne dedičstvo a vychovávali si budúcich nástupcov, editorov a textológov, lebo podľa jeho poznania by bolo pre nich ešte dosť práce. Aj tieto myšlienky a skúsenosti tvoria súčasť jeho odkazu a sú aktuálne najmä v súčasnosti, keď je na dennom poriadku dehonestácia, podceňovanie a nedoceneňovanie pedagogickej činnosti. Aj Jozef Ambruš by ich považoval za prejav nekultúrnosti a krátkozrakosti.

Návrh projektu textologického seminára k 90. výročiu narodenia J. Ambruša **Jozef Ambruš – zakladateľ textológie na Slovensku.** (Jeseň 2004)

Vychádzame z hodnotenia textologickej a editorskej práce Jozefa Ambruša, ktoré napísal jeden z jeho znalcov a nasledovníkov, A. Maťovčík (1995, s. 188 – 189):

„Počas dlhoročnej edičnej aktivity Jozef Ambruš detailne premyslel a prepracoval *zásady editorskej práce*, pričom sa opieral nielen o kritické zhodnotenie starších slovenských edícií (počnúc vydaním Jaroslava Vlčka), ale aj o inonárodnú prax vo vydávaní klasikov a literárnych textov (napr. slovinskú, poľskú, českú i ruskú).“ Jozef Ambruš formuloval svoje názory v precíznych edičných zásadách ku každej edícii literárnych textov a korešpondencie, ale už od začiatku edičnej práce aj v samostatných príspevkoch:

O vydávaní slovenských literárnych prameňov (Bratislava, 11, 1937, s. 441 – 444), ale najmä v normatívnych príspevkoch:

K problematike vydávania súborných slovenských korešpondencií (Slovenská literatúra, 18, 1971, s. 605 – 609) a

K textologickým problémom pri vydávaní klasikov (zborník *Človek a kniha*. Bratislava 1972, s. 65 – 72).

Jozef Ambruš sa „veľmi kriticky staval k staršej i súčasnej editorskej práci, a to vo všetkých jej zložkách: od *prepisu literárnych textov a korešpondencie až po komentáre, registre k prameňným vydaniam*. Mimoriadny dôraz kládol pritom na komentáre k edovaným textom.

Od editorov vyžadoval, „aby do komentárov ukladali výsledky vlastných, najmä prameňných výskumov, aby neunikali pred komentovaním nejasných miest, aby komentáre neboli odťažité a rozvláčne a aby zachytávali aj priznania, ktoré miesta editor nebol schopný vysvetliť, čím sa zároveň otvárajú nové problémy pre ďalšie bádanie“ (Slovenská literatúra, 1971, s. 608). Túto stránku práce editora pokladal za základný princíp a vec „editorovej etiky“.

Editor musí postupovať samostatne a tvorivo pri každej edícii:

„...*Pre editora nemajú vlastne existovať nijaké presne ustálené zásady na usporiadanie edície*“, editor sa má „*usilovať o také zásady, ktoré najlepšie zodpovedajú povahe edovaného textu. Musí ich teda hľadať sám a vyberať si ich*“.

Maťovčík dospel k záveru, že: „týmto princípmi *Jozef Ambruš povýšil editorstvo na vysoký stupeň tvorivej bádateľskej práce*“ (1995, s. 189).

A dodáva, že „na základe dôkladného poznania súčasného stavu slovenskej textológie a edičnej činnosti formuloval základné problémy a požiadavky na editorskú prácu. Pri hodnotení edičných výsledkov vydavateľstva Tatran roku 1972 nastolil otázku vydania samostatného zborníka príspevkov domácich a zahraničných autorov, ktorý by sa dotýkal „najzákladnejších editorských a textologických otázok“. V tejto súvislosti navrhol, aby disciplínu textológie zaradili do systému prednášok a cvičení na vysokých školách, „čím by sa rozhodne pomohlo výchove budúcich editorských a textologických kádrov, takých potrebných v našej vydavateľskej činnosti“ (*Človek a kniha*, 1972, s. 70 – 71). Roku 1995 A. Maťovčík musel konštatovať: „že sa

z Ambrušových návrhov dosiaľ nerealizovalo skoro nič a že sa *teoretické problémy textológie a editorstva stále zanedbávajú, resp. nijako nerozvíjajú. Najaktuálnejšia prax vo vydávaní textov je neraz alarmujúca, poznačená neodbornosťou, ktorú ovplyvňujú komerčné záujmy jednotlivých vydavateľov a podnikateľov*“ (1995, s. 189). Dovoľm si s odstupom ôsmich rokov k týmto hodnoteniam dodať, že ani naša súčasná prax nie je iná. Nazdávam sa, že odkaz a výzva Jozefa Ambruša zostávajú stále aktuálne.

Program vedeckého, teoretického textologického seminára by mal *dva základné okruhy*:

1. Podnety Jozefa Ambruša pre vedeckú textológiu a editorstvo ako súčasť literárnej vedy.
2. Názory a skúsenosti textológov a editorov – komparatívne štúdie.

Na záver mi dovoľte prečítať verše Viliama Turčányho, ktoré v básnickom slove v skratke a metafore vyslovujú podstatu toho, čo som sa pokúsila povedať. Je to Báseň Viliama Turčányho venovaná Jozefovi Ambrušovi z cyklu *VZDYCHY I STICHY, vďačné stichy každodenné*:

J. A. je časťou
i môjho JA:
bez neho by som nebol tým, čím s Božou
pomocou som a čím by som chcel byť.

+

Pod'me duša
do Eduscha
a či do kaviarne,
kde pár dúškov vzpruží nás!

Pod'me duša, pod'me hockam –
len nie k márnym hrám a kockám,
kde sa vedú reči márne
pri nich duša iba starne,
daná zmaru napospas.

Pod'me v noc, pod'me vo dne,
pod'me všetci, pod'me zhodne,
študent, básnik, vedec, kňaz,
pod'me do škôl, k všetkým triedam,

v ktorých stále odpovedám, ako zvečňuje
sa čas!

Pod'me my všetci k Otcovi!
K Hollému, Petrovičovi,
ku Kollárovi, Štúrovi,
ku Škultétymu, Vlčkovi...

Pod'me k nášmu Otcovi,
čo nás SLOVOM osloví,
kde sa z vážnych vecí skúša
a tam, vždycky vďačná duša,
spomeň, spomeň na Ambruša,
na poučný jeho hlas,
ktorý vzteky neprehlušia
ani veky neprerušia!

Vzdychaj tu a ďakuj duša:
JEHO DIELU VEČNÁ ČESŤ!
JEHO DUŠI VEČNÝ JAS!
Ite, missa est!
DEO GRATIAS!

K týmto veršom ešte 21. 9. 1999 dodal:
K pietnej spomienke na milého priateľa, spolupracovníka a učiteľa môjho,
JOŽKA AMBRUŠA, chcem ešte pripojiť, že
i naňho – ako na SLÁVA –
možno vztiahnuť verše jeho – a najmä vďaka
jemu – i nášho milovaného Jána:

TEHDI ZAKÁĎ VÁH TĚČŤ A NA
SVĚM STÁT ZÁKLADE VELKÉ
TATRI BUDŮ I ZAKÁĎ JEĎINÍ LEN
ZOSTAŇE PASTÍR,
ŇIKDÁ TAK SLÁVNÉ A PAMATNÉ
ŇEZHIŇE MĚNO,

čiže, aby sme to preložili aj do prízvučného hexametra:

NEZHYNIE NIKDY tak SLÁVNE: to
JOZEFA AMBRUŠA meno!

(Biografické štúdie, 27, 2000, s. 205 – 206).

Anna Fischerová